

Etyka w życiu publicznym

SPIS TREŚCI

- 1. Etyka – pojęcia, definicje**
- 2. Etos służby publicznej**
- 3. Co wpływa na poziom etyczny instytucji ?**
- 4. Etyka zawodowa**
- 5. System infrastruktury etycznej**
- 6. Uniwersalne wartości służby publicznej**
- 7. Problemy etyczne w służbie cywilnej**
- 8. Kodeks etyczny w służbie cywilnej**
- 9. Kodeksy postępowania**

1.

Etyka – pojęcia, definicje

ETYKA

z grec. ethos – zwyczaj, obyczaj ; dział filozofii, nauka o moralności.

Koncentruje się wokół pytań:

- **czym jest dobro, powinność moralna, sumienie, odpowiedzialność ?**
- **jaki jest sens i cel ludzkiej egzystencji?**
- **jaki jest wpływ działania moralnie dobrego i moralnie złego na naturę człowieka ?**

Pytanie fundamentalne - Jak żyć ?

1.

Etyka – pojęcia, definicje

WARTOŚCI ETYCZNE – idealne jakości dóbr i zachowań ludzkich, warunkujące etyczny sposób postępowania (sprawiedliwość, szlachetność itp..)

NORMA ETYCZNA – zasada postępowania, dyrektywa, wyznaczająca obowiązek określonego zachowania się w konkretnej sytuacji przez odwołanie się do odpowiednich ocen i wartości.

1.

Etyka – pojęcia, definicje

- **DEONTOLOGIA** – zespół zasad i obowiązków zawodowych ; dział etyki traktujący o obowiązkach moralnych i o tym co decyduje o moralnej wartości czynów
- **ETYKA ZAWODOWA** - Zbiór norm i reguł postępowania obowiązujących przedstawicieli danego zawodu np. etyka lekarska, biznesu, dziennikarska, adwokacka, urzędnicza.
- **STANDARD ETYCZNY** – wzorzec, model etycznego postępowania i zachowania przyjęty dla danej grupy zawodowej,
- **STANDARDOWE ZACHOWANIA ETYCZNE** – sposób postępowania i zachowania, zgodny z regułami przyjętymi przez dane środowisko, wynikającymi z powszechnie akceptowanych zasad i wartości etycznych

1.

Etyka – pojęcia, definicje

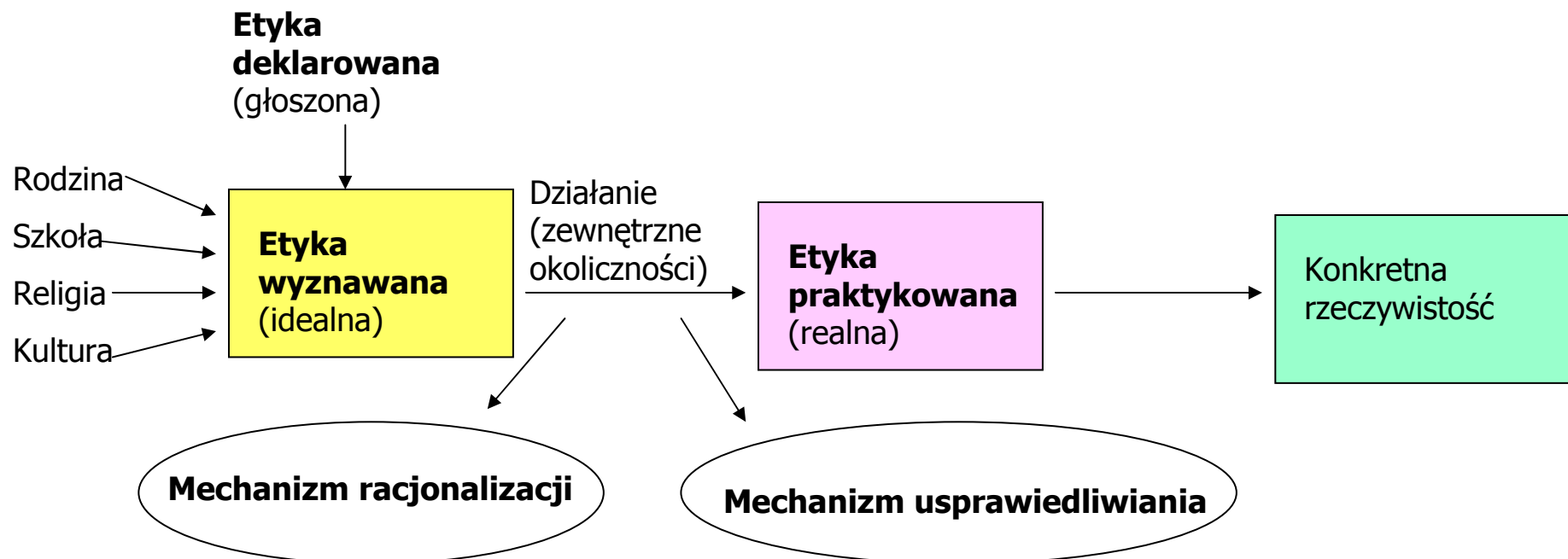
- **RELATYWIZM ETYCZNY**- stanowisko w filozofii wg. którego w systemach wartości dominuje względność; ten sam czyn może być w określonych okolicznościach dobry, a w innych zły;
- **KONFORMIZM** - Zachowanie polegające na naśladowaniu zachowania większości bez udziału własnej świadomości.

1.

Etyka – pojęcia, definicje

- **ETYKA wyznawana i praktykowana**

1.

Etyka – pojęcia, definicje

Mechanizm racjonalizacji

– odwołanie się do osobiście cenionych wartości społecznych i uznawanych norm; uzasadnienie swojego postępowania:

- ***Inaczej się nie da,***
- ***Nie robię tego dla siebie ale dla rodziny,***
- ***Nie przeżyję z pensji***

1.

Etyka – pojęcia, definicje

Mechanizm usprawiedliwiania

- bezkrytyczne odwołanie się do podobnego postępowania innych
- *Wszyscy robią tak samo,*
- *Robię tylko to, co robi mój przełożony,*
- *Bierzemy przykład z polityków*

1.

Etyka – pojęcia, definicje

SZKODLIWE STEREOTYPY

- *Tylko ryby nie biorą,*
- *Wszyscy kombinują,*
- *Wszyscy kradną,*
- *Jeśli prawo milczy mogę zrobić co zechce,*

1.

Etyka – pojęcia, definicje

ĆWICZENIE 1

Stosowanie norm etycznych w organizacji.

Wszyscy uczestnicy otrzymują materiał do wykonania ćwiczenia.

2.

Etos służby publicznej

ETOS - zespół pryncypiów, kryteriów moralnych, ideałów , wzorców postępowania

ŚLUBOWANIE URZĘDNIKA SŁUŻBY CYWILNEJ

„ŚLUBUJĘ SŁUŻYĆ PAŃSTWU POLSKIEMU, PRZESTRZEGAĆ KONSTYTUCJI

RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ, SUMIENNIE I BEZSTRONNIE WYKONYWAĆ

OBOWIĄZKI URZĘDNIKA SŁUŻBY CYWILNEJ Z NAJLEPSZĄ WIEDZĄ I

WOLĄ,”

2.

Etos służby publicznej

ŚLUBOWANIE WÓJTA, BURMISTRZA, PREZYDENTA

„OBEJMUJĄC URZĄD WÓJTA (BURMISTRZA, PREZYDENTA) GMINY (MIASTA)

UROCZYŚCIE ŚLUBUJĘ, ŻE DOCHOWAM WIERNOŚCI PRAWU, POWIERZONY MI

URZĄD SPRAWOWAĆ BĘDĘ TYLKO DLA DOBRA PUBLICZNEGO I POMYŚLNOŚCI

MIESZKAŃCÓW GMINY (MIASTA).”

MOŻNA DODAC: „TAK MI DOPOMÓŻ BÓG”

2.

Etos służby publicznej

ŚLUBOWANIE PRACOWNIKA SAMORZĄDOWEGO

„ŚLUBUJĘ UROCZYŚCIE, ŻE NA ZAJMOWANYM STANOWISKU BĘDĘ SŁUŻYĆ

PAŃSTWU I SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

PRZESTRZEGAĆ PORZĄDKU PRAWNEGO

WYKONYWAĆ SUMIENNIE POWIERZONE MI ZADANIA”

2.

Etos służby publicznej

ŚLUBOWANIE RADNEGO POWIATU

„UROCZYŚCIE ŚLUBUJĘ RZETELNIE I SUMIENNIE WYKONYWAĆ OBOWIĄZKI

WOBEC NARODU POLSKIEGO, STRZEC SUWERENNOŚCI I INTERESÓW

PAŃSTWA POLSKIEGO – CZYNIĆ WSZYSTKO DLA POMYŚLNOŚCI OJCZYZNY,

WSPÓLNOTY SAMORZĄDOWEJ POWIATU I DOBRA OBYWATELI, PRZESTRZEGAĆ

KONSTYTUCJI I INNYCH PRAW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ.”

- **MOŻNA DODAĆ: „TAK MI DOPOMÓŻ BÓG”**

2.

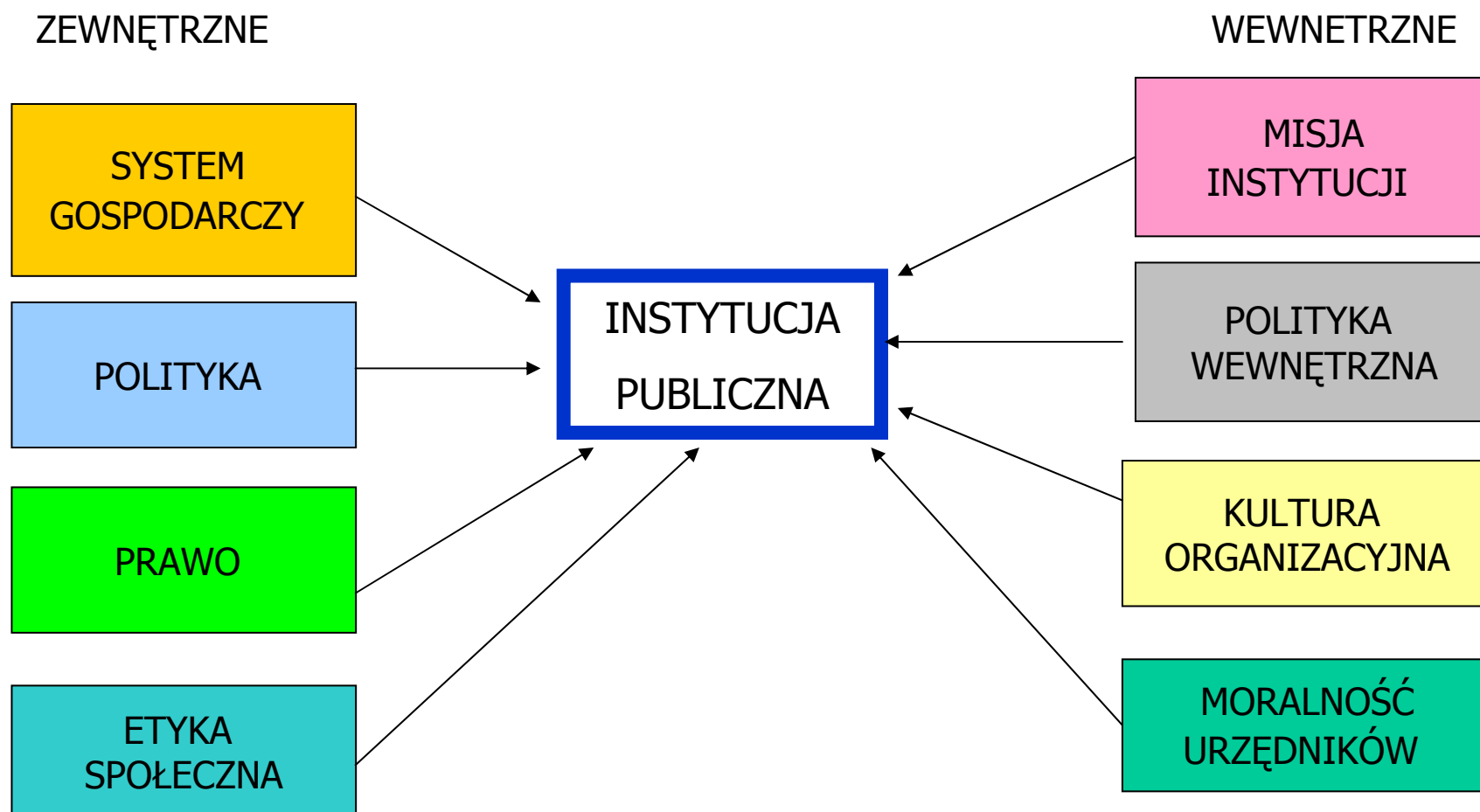
Etos służby publicznej

- **ĆWICZENIE 2 Budowanie etosu służby publicznej**
- **CEREMONIAŁ ŚLUBOWANIA w Twoim urzędzie-dyskusja, w trakcie której uczestnicy przedstawiają swoje doświadczenia oraz proponują potencjalne rozwiązania.**

3.

Co wpływa na poziom etyczny instytucji ?

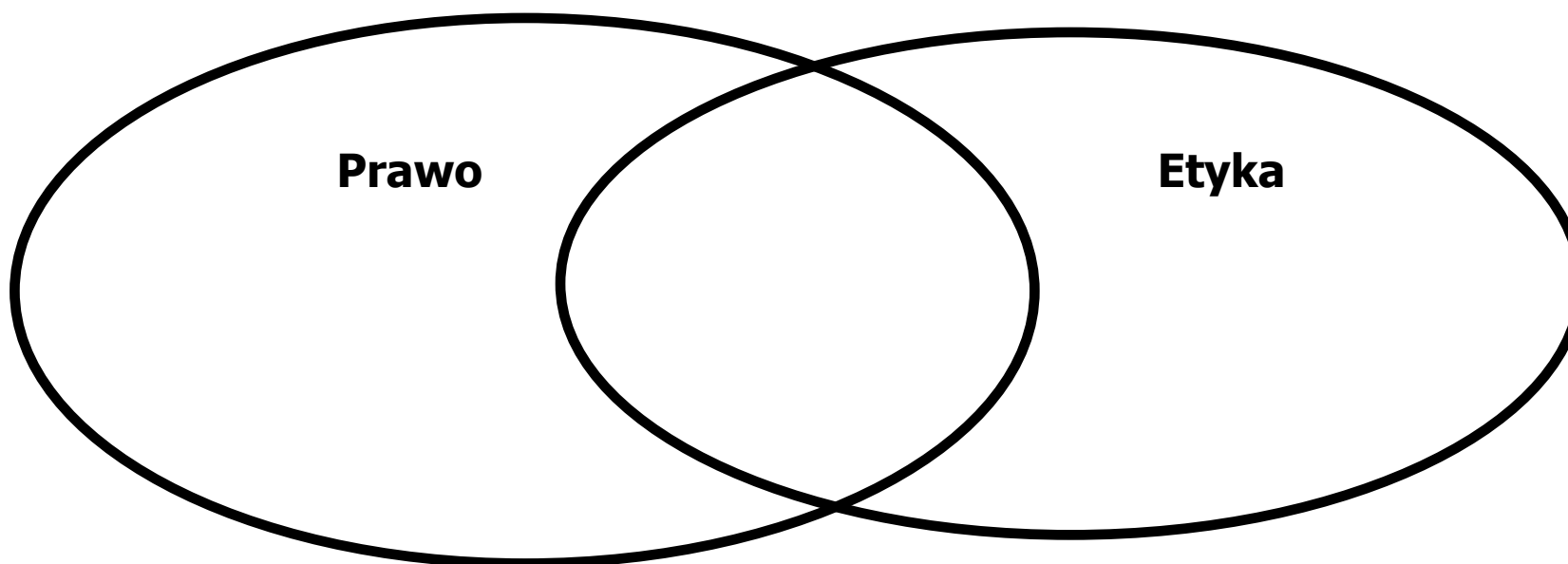

3.

Co wpływa na poziom etyczny instytucji ?

PAMIĘTAJ

NIE ZAWSZE TO CO ZAPISANE W PRAWIE JEST JEDNOCZEŚNIE ETYCZNE

3.

Co wpływa na poziom etyczny instytucji ?

Narzędzia podnoszenia poziomu etycznego:

- **System selekcji i rekrutacji**
- **Szkolenie pracowników**
- **Przyjęcie strategii działania w zakresie etyki**
- **Przywództwo etyczne**
- **Budowanie i umacnianie kultury etycznej**
- **Kodeksy etyczne**
- **Instytucja doradcy ds. Etyki**

3.

Co wpływa na poziom etyczny instytucji ?

Kryteria legalności i etyczności działań urzędnika i instytucji

- Działania **legalne** – to działania na podstawie prawa i w jego granicach
- Działania **etyczne** – to działania zgodne z systemem wartości, stanowiącym zespół norm i ocen moralnych charakterystycznych dla danej zbiorowości społecznej (grupy społeczna, warstwy, środowiska np. urzędnicy administracji publicznej)
- Działania **legalne i etyczne**, to działania do których powinna dążyć administracja publiczna, wszystkie urzędy i wszyscy urzędnicy

3.

Co wpływa na poziom etyczny instytucji ?

Kryteria legalności i etyczności działań urzędnika i instytucji

- Działania ***legalne i nieetyczne*** – to działania zgodne z prawem ale naruszające standardy etyczne lub standardy etycznego postępowania.
- Z prawnego punktu widzenia nie można im na ogół niczego zarzucić.
(np. konflikt interesów)

3.

Co wpływa na poziom etyczny instytucji ?

Kryteria legalności i etyczności działań urzędnika i instytucji

- Działania **nielegalne i nieetyczne** – to działania niezgodne z prawem i naruszające standardy etyczne lub standardy etycznego postępowania.
- (np. niegospodarność)

3.

Co wpływa na poziom etyczny instytucji ?

Kryteria legalności i etyczności działań urzędnika i instytucji

Z działaniami :

- nielegalnymi ale etycznymi oraz legalnymi ale nieetycznymi wiąże się występowanie :
- dylematu moralnego
- dylematu lojalnościowego

3.

Co wpływa na poziom etyczny instytucji ?

Dylemat moralny – pojawia się niezgodność pomiędzy prawem a etyką;
trzeba dokonać trudnego wyboru

np. dyrektor szpitala kupuje konieczny sprzęt medyczny, łamiąc przepisy budżetowe

Dylemat lojalnościowy - urzędnik staje przed trudnym wyborem, czy być lojalnym wobec państwa czy wobec obywatela, któremu ma służyć

np. przeprowadzenie eksmisji

3.

Co wpływa na poziom etyczny instytucji ?

Podsumowanie - można wydzielić cztery grupy działań urzędnika:

- **Działania legalne i etyczne**
- **Działania nielegalne i nieetyczne**
- **Działania nielegalne i etyczne**
- **Działania legalne i nieetyczne**

3.

Co wpływa na poziom etyczny instytucji ?

ĆWICZENIE 3

Uczestnicy w zespołach opracowują przykłady działań urzędników z uwzględnieniem kryterium legalności i etyczności

3.

Co wpływa na poziom etyczny instytucji ?

**Możliwe sytuacje w realizacji poziomów etycznych:
pracownika i urzędu**

Sytuacja	I	II	III	IV
Pracownik	Etyczny	Etyczny	Nieetyczny	Nieetyczny
Urząd	Etyczny	Nieetyczny	Etyczny	Nieetyczny

4.

Etyka zawodowa

CZYM JEST ETYKA ZAWODOWA ?

Funkcje i cele etyki zawodowej

Czym różni się etyka zawodowa od etyki ogólnej ?

ETYKA LEKARSKA – V w p.n.e. – HIPOKRATES

ZASADA „PRZEDZ WSZYSTKIM NIE SZKODZIĆ”

„PRIMUM NON NOCERE”

ETYKA ADWOKACKA

ETYKA RYCERSKA

ETYKA NAUCZYCIELSKA

ETYKA URZĘDNICZA

ETYKA BIZNESU

4.

Etyka zawodowa

Słabości i zalety ETYK ZAWODOWYCH Przeciwnicy wskazują na WADY

- KRYZYS MORALNOŚCI INDYWIDULANEJ –założenie, że gdyby wszyscy byli uczciwi etyki zawodowe nie byłyby potrzebne, bo każdy postępowałby uczciwie
- DZIAŁANIA ZASTĘPCZE - mamy już swoją etykę zawodową, teraz będzie lepiej
- ZWOLNIENIE JEDNOSTKI Z ODPOWIEDZIALNOŚCI – wystarczy zachowania etycznie opisane
- RELATYWNY CHARAKTER ETYK ZAWODOWYCH –w każdej z etyk obowiązują inne reguły , czasami wchodzące w konflikt ze sobą
- BRAK SANKCJI – po co respektować normy moralne skoro ich łamanie niczym nie grozi

4.

Etyka zawodowa

ETYKA ZAWODOWA

Zwolennicy podkreślają ZALETY

- USZCZEGŁOWIA OGÓLNE TREŚCI NORM ETYCZNYCH- dostosowuje do konkretnych sytuacji,
- POMAGA W ROZWIĄZYWANIU KONFLIKTÓW- typowych dla danego zawodu, gdzie indziej nie spotykanych,
- UZASADNIA KONIECZNE ODSEŃSTWA OD NORM ETYKI OGÓLNEJ – np. .zatajenie prawdy przez adwokatów ,pozbawienie życia przez policjanta
- REGULUJE STOSUNEK DO STANÓW NADZWYCZAJNYCH – np. .lekarz nie będzie leczył chorego na AIDS bez odpowiedniego zabezpieczenia, chroniącego jego samego,
- ZWIĘKSZA SZACUNEK DO DANEGO ZAWODU – tworzy jego etos i tradycję, wpływa na jego prestiż, misję zawodu.

5.

System infrastruktury etycznej

INFRASTRUKTURA ETYCZNA W DEMOKRATYCZNYM PAŃSTWIE PRAWA

Standardy etyczne kształtowane są przez szereg czynników motywujących do

zachowań profesjonalnych i wysokich standardów postępowania oraz

ograniczających niepożądane zachowania

5.

System infrastruktury etycznej

AKTYWNOŚĆ
OBYWATELSKA

WOLA POLITYCZNA

RAMY PRAWNE

KONTROLA

ODPOWIEDZIALNOŚĆ I
KONTROLA

KODEKSY ETYCZNE I
KODEKSY
POSTĘPOWANIA

WSPIERANIE

SZKOLENIA I
DORADZTWO

INSTYTUCJE
KOORDYNUJĄCE

ZARZĄDZANIE

WARUNKI PRACY W
SŁUŻBIE PUBLICZNEJ

5.

System infrastruktury etycznej

CELE DZIAŁAŃ:

- **Rozbudowanie i wzmocnienie struktur demokratycznego społeczeństwa obywatelskiego**
- **Reagowanie na przejawy nieprawidłowości w życiu publicznym**
- **Zmiana klimatu społecznego panującego wokół zjawiska korupcji**
- **Akcentowanie patologii społecznej tego zjawiska**
- **Edukacja społeczeństwa, podnoszenie świadomości i kultury prawnej**
- **Kształtowanie etosu pracy dla dobra ogółu**

5.

System infrastruktury etycznej

RAMY PRAWNE I ETYCZNE SYSTEMU INFRASTRUKTURY ETYCZNEJ

ŹRÓDŁA STANDARDÓW POSTĘPOWANIA

- ⌘ KONSTYTUCJA RP
- ⌘ USTAWY – KODEKSY, UMOWY MIĘDZYNARODOWE
- ⌘ KODEKSY ETYCZNE, KODEKSY POSTĘPOWANIA
- ⌘ REGULAMINY, DYREKTYWY, PORADNIKI, INFORMATORY

6.

Uniwersalne wartości służby publicznej

- ❖ PRAWORZĄDNOŚĆ
- ❖ BEZSTRONNOŚĆ I BEZINTERESOWNOŚĆ
- ❖ OBIEKTYWNOŚĆ
- ❖ UCZCIWOŚĆ I RZETELNOŚĆ
- ❖ ODPOWIEDZIALNOŚĆ
- ❖ JAWNOŚĆ
- ❖ DBAŁOŚĆ O DOBRE IMIĘ URZĘDU I FUNKCJI
- ❖ GODNE ZACHOWANIE W MIEJSCU PRACY I POZA NIM
- ❖ UPRZEJMOŚĆ I ŻYCZLIWOŚĆ

6.

Uniwersalne wartości służby publicznej

PRAWORZĄDNOŚĆ – działanie i podejmowanie decyzji zgodnie z obowiązującym systemem prawnym

BEZINTERESOWNOŚĆ – podejmowanie decyzji służących jedynie interesowi publicznemu,

OBIEKTYWIZM – kierowanie się kryteriami merytorycznymi przy podejmowaniu decyzji

RZETELNOŚĆ – wyłączenie się ze wszystkich spraw, w które bylibyśmy zainteresowani rozstrzygnięciem

ODPOWIEDZIALNOŚĆ – odpowiedzialność za decyzje i działania, poddanie się kontroli

JAWNOŚĆ – podejmowanie decyzji i działań w sposób jawny, ograniczanie przepływu informacji w wyjątkowych, społecznie uzasadnionych sytuacjach

UCZCIWOŚĆ – osoba piastująca urząd publiczny posiada cechy etycznego zachowania

DAWANIE DOBREGO PRZYKŁADU – własnym zachowaniem, przykładem popieram i propaguję w/w zasady

Problemy etyczne w służbie cywilnej

POSTAWY CZŁONKÓW KORPUSU SŁUŻBY CYWILNEJ WOBEC KWESTII ETYCZNYCH

**Na podstawie raportu badań : Podnoszenie świadomości
członków korpusu służby cywilnej w zakresie dylematów
etycznych - opracowanie dr Cezary Trutkowski
(wybrane fragmenty)**

- www.isp.org.pl

7.

Problemy etyczne w służbie cywilnej

Osobowościowe przyczyny działań nieetycznych

- **Słabość charakteru,**
- **Brak osobistej uczciwości**

7.

Problemy etyczne w służbie cywilnej

Przyczyny działań nieetycznych:

- **Niedoskonałość prawa**
- **Przyczyny materialne, niskie zarobki,**
- **Niski status zawodowy,**
- **Indywidualne podejmowanie decyzji**
- **Brak świadomości społecznej**
- **Brak skutecznej i odpowiedniej sankcji**

7.

Problemy etyczne w służbie cywilnej

Działania w celu zapobieganie korupcji i postawom nieetycznym

- ❖ **Zwiększenie wynagrodzenia**
- ❖ **Zmiana prawa i skuteczna egzekucja**
- ❖ **Prowadzenie szkoleń i upowszechnianie informacji**
- ❖ **Budowa etosu służby publicznej**
- ❖ **Podejmowanie działań wewnątrz środowiska**
- ❖ **Brak tolerancji dla zachowań nieetycznych**
- ❖ **Premiowanie dobrych praktyk i działalności etycznej**
- ❖ **Ograniczenie kontaktu pomiędzy urzędnikiem a klientem**

Etyka w życiu publicznym

Problemy etyczne w służbie cywilnej

8. Kodeks Etyki Służby Cywilnej

Kodeks etyczny to zbiór zasad i wartości etycznych wyznaczających standardy dla urzędników publicznych w celu realizacji szeroko rozumianego interesu publicznego

- pełni funkcję doradczą i kontrolną

8.

Kodeks Etyki Służby Cywilnej

SŁUŻBA CYWILNA

- **KONSTYTUCJA RP**
- **USTAWA O SŁUŻBIE CYWILNEJ Z 18 GRUDNIA 1998 R.**
- **USTAWA O OGRANICZENIU DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ PRZEZ OSOBY PEŁNIĄCE FUNKCJE PUBLICZNE**
- **KODEKS ETYKI SŁUŻBY CYWILNEJ** *nadany zarządzeniem Prezesa Rady Ministrów Nr 114 z dnia 11 października 2002 r. (M.P. z 2002 r. Nr 46, poz. 683)*

8.

Kodeks Etyki Służby Cywilnej

Członek korpusu służby cywilnej

- **Traktuje pracę jako służbę publiczną,**
- **Wykonuje obowiązki rzetelnie**
- **Dbą o rozwój własnych kompetencji**
- **Jest bezstronny w wykonywaniu zadań i obowiązków**
- **Jest neutralny politycznie**

8.

Kodeks Etyki Służby Cywilnej

ĆWICZENIE

Jak Pani – Pan ocenia przydatność Kodeksu Etycznego w wykonywaniu obowiązków urzędnika?

Proszę wymienić jakie z poniższych zasad zawodowych są dla Pani-Pana osobiście najważniejsze:

- 1. Rzetelność,**
- 2. Postawa etyczna, uczciwość,**
- 3. Profesjonalizm,**
- 4. Lojalność zawodowa,**
- 5. Termnowość,**
- 6. Przestrzeganie prawa**
- 7. Apolityczność i bezstronność**

9.

Kodeksy postępowania

Wyznaczają standardy postępowania urzędników i powinny pomagać w rozwiązywaniu dylematów etycznych z jakimi spotykają się w pracy

**Mogą pomagać :
w zapobieganiu korupcji,
rozwiązywaniu konfliktu interesów,
reagowaniu na oferty prezentów lub korzyści oraz
w sytuacji zaistnienia przypadku korupcji.**

9.

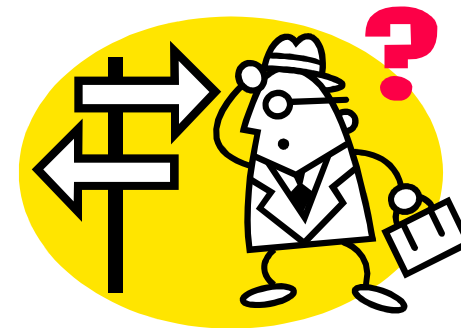
Kodeksy postępowania

Narzędzia które pomagają uzyskać odpowiedź na pytania:

JAK POSTĘPOWAĆ W SYTUACJACH TRUDNYCH ETYCZNIE?

JAKICH SYTUACJI UNIKAĆ?

JAK ZACHOWAĆ SIĘ W RAZIE KONFLIKTU INTERESÓW, NACISKU PRZY PODEJMOWANIU DECYZJI?

9.

Kodeksy etyczne w samorządzie

PROCEDURA OPRACOWANIA I WDROŻENIA KODEKSU ETYKI

- PRACOWNIKÓW SAMORZĄDOWYCH
- RADNYCH SAMORZĄDU

WYKORZYSTANIE DOBREJ PRAKTYKI Z PROGRAMU „PRZEJRZYSTA POLSKA”

www.przejrzystapolska.progressframework.com/

**WYKORZYSTANIE DOBREJ PRAKTYKI – KSZTAŁTOWANIE POSTAW ETYCZNYCH,
KODEKS ETYKI PRACOWNIKÓW SAMORZĄDOWYCH I RADNYCH
SAMORZĄDU – PROGRAM SZKOLENIOWY PAOW -PROGRAM ROZWOJU
INSTYTUCJONALNEGO (PRI)**

www.mswia.gov.pl